

Συνοπτική παρουσίαση της γνωμοδότησης του Ευρωπαϊού Επόπτη Προστασίας Δεδομένων σχετικά με τη διαπραγματευτική εντολή για συμφωνία ΕΕ-ΗΠΑ όσον αφορά τη διασυνοριακή πρόσβαση σε ηλεκτρονικά αποδεικτικά στοιχεία

[Το πλήρες κείμενο της παρούσας γνωμοδότησης είναι διαθέσιμο στην αγγλική, γαλλική και γερμανική γλώσσα στον δικτυακό τόπο του ΕΕΠΔ www.edps.europa.eu]

(2019/C 186/06)

Στις 5 Φεβρουαρίου 2019, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε σύσταση για απόφαση του Συμβουλίου που εγκρίνει την έναρξη διαπραγματεύσεων με σκοπό τη σύναψη διεθνούς συμφωνίας με τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής (ΗΠΑ) σχετικά με τη διασυνοριακή πρόσβαση σε ηλεκτρονικά αποδεικτικά στοιχεία. Το παράρτημα της σύστασης καθορίζει τις οδηγίες του Συμβουλίου για τη διαπραγμάτευση της συμφωνίας. Στόχος της προτεινόμενης συμφωνίας θα είναι η αντιμετώπιση, μέσω κοινών κανόνων, του νομικού ζητήματος της πρόσβασης σε δεδομένα περιεχομένου και δεδομένα που δεν αφορούν το περιεχόμενο, τα οποία τηρούνται από παρόχους υπηρεσιών στην ΕΕ και στις ΗΠΑ.

Ο ΕΕΠΔ χαιρετίζει και στηρίζει τον στόχο της Επιτροπής για τη σύναψη συμφωνίας σχετικά με τη διασυνοριακή πρόσβαση σε ηλεκτρονικά αποδεικτικά στοιχεία με τις ΗΠΑ, διασφαλίζοντας με αυτόν τον τρόπο υψηλό επίπεδο προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στις διαβιβάσεις μεταξύ της ΕΕ και των ΗΠΑ για τους σκοπούς επιβολής του νόμου, και εκτιμά τη δέσμευση για τη θέσπιση επαρκών εγγυήσεων. Όπως έχει επανειλημμένως υποστηρίζει ο ΕΕΠΔ, η ΕΕ χρειάζεται βιώσιμες ρυθμίσεις για την ανταλλαγή δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα με τρίτες χώρες για τους σκοπούς επιβολής του νόμου, οι οποίες πρέπει να συμμορφώνονται πλήρως με τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων. Ακόμη και όταν διερευνούν εγχώριες υποθέσεις, οι αρχές επιβολής του νόμου έρχονται αντιμέτωπες με ολοένα και περισσότερες «διασυνοριακές καταστάσεις», απλώς και μόνο λόγω της χρήσης αλλοδαπού παρόχου υπηρεσιών και της ηλεκτρονικής αποθήκευσης πληροφοριών σε τρίτη χώρα. Στην πράξη, αυτό συχνά αφορά παρόχους υπηρεσιών που έχουν την έδρα τους στις ΗΠΑ λόγω της κυριαρχίας τους στις παγκόσμιες αγορές. Ο αυξανόμενος όγκος των σχετικών αιτημάτων για ηλεκτρονικά αποδεικτικά στοιχεία και η αστάθεια των ψηφιακών πληροφοριών ασκούν πίεση στα υφιστάμενα πρότυπα συνεργασίας, λόγω χάρη στις συνθήκες αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής (MLAT). Ο ΕΕΠΔ αντιλαμβάνεται ότι οι αρχές πρέπει να κάνουν αγώνα με τον χρόνο προκειμένου να εξασφαλίσουν τα δεδομένα που χρειάζονται για τις έρευνές τους και υποστηρίζει τις προσπάθειες ανάπτυξης νέων προτύπων συνεργασίας, μεταξύ άλλων και στο πλαίσιο της συνεργασίας με τρίτες χώρες.

Σκοπός της παρούσας γνωμοδότησης είναι η παροχή εποικοδομητικών και αντικειμενικών συμβουλών δεδομένου ότι το Συμβούλιο οφείλει να παραδώσει τις οδηγίες του πριν από την έναρξη αυτού του δύσκολου έργου. Βασίζεται στη νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης των τελευταίων ετών, η οποία έχει κατοχυρώσει τις αρχές προστασίας των δεδομένων, στις οποίες περιλαμβάνονται η αμεροληψία, η ακρίβεια και η συνάφεια των πληροφοριών, η ανεξάρτητη εποπτεία και τα ατομικά δικαιώματα των προσώπων. Οι αρχές αυτές ισχύουν τόσο για τους δημόσιους φορείς όσο και για τις ιδιωτικές εταιρείες και αποκτούν ολοένα και μεγαλύτερη σημασία δεδομένης της ευαισθησίας των δεδομένων που απαιτούνται για τις ποινικές έρευνες.

Δεδομένων των ανωτέρω, ο ΕΕΠΔ επιθυμεί να διατυπώσει τις εξής παρατηρήσεις:

- εκφράζει την ικανοποίησή του για το γεγονός ότι η σύσταση περιλαμβάνει ήδη σημαντικές εγγυήσεις για την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, συμπεριλαμβανομένης της ανάγκης να καταστεί η συμφωνία-πλαίσιο εφαρμοστέα διά παραπομπής και υποστηρίζει την ανάγκη για ορισμένες πρόσθετες εγγυήσεις, όπως προτείνει η Επιτροπή·
- δεδομένων των ειδικών κινδύνων που ανακύπτουν στο πλαίσιο της άμεσης συνεργασίας μεταξύ των παρόχων υπηρεσιών και των δικαστικών αρχών, προτείνει τη συμμετοχή δικαστικής αρχής του αντισυμβαλλομένου στη συμφωνία·
- συστήνει την προσθήκη του άρθρου 16 ΣΛΕΕ ως ουσιαστικής νομικής βάσης.

Επιπλέον, η γνωμοδότηση παρέχει περαιτέρω συστάσεις για πιθανές βελτιώσεις και διευκρινίσεις σχετικά με τις οδηγίες διαπραγμάτευσης. Ο ΕΕΠΔ παραμένει στη διάθεση των θεσμικών οργάνων για περαιτέρω συμβουλές κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων και πριν από την οριστικοποίηση της μελλοντικής συμφωνίας ΕΕ-ΗΠΑ.

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΠΛΑΙΣΙΟ

1. Στις 17 Απριλίου 2018, η Επιτροπή εξέδωσε δέσμη δύο νομοθετικών προτάσεων: πρόταση κανονισμού σχετικά με την ευρωπαϊκή εντολή υποβολής και την ευρωπαϊκή εντολή διατήρησης ηλεκτρονικών αποδεικτικών στοιχείων σε ποινικές υποθέσεις ⁽¹⁾ («πρόταση για τις ηλεκτρονικές αποδείξεις») και πρόταση οδηγίας σχετικά με τη θέσπιση εναρμονισμένων κανόνων για τον ορισμό νόμιμων εκπροσώπων με σκοπό τη συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών ⁽²⁾. Ενώ συνεχίζονται οι εργασίες στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (το Συμβούλιο) έχει καταλήξει σε μια γενική προσέγγιση για τις δύο αυτές προτάσεις ⁽³⁾.
2. Στις 5 Φεβρουαρίου 2019, η Επιτροπή εξέδωσε δύο συστάσεις για αποφάσεις του Συμβουλίου: σύσταση για την έγκριση της έναρξης διαπραγματεύσεων με σκοπό τη σύναψη συμφωνίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής σχετικά με τη διασυνοριακή πρόσβαση σε ηλεκτρονικά αποδεικτικά στοιχεία στο πλαίσιο της δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις («η σύσταση») ⁽⁴⁾ και σύσταση για την έγκριση της συμμετοχής της Επιτροπής, εξ ονόματος της ΕΕ, σε διαπραγματεύσεις σχετικά με δεύτερο πρόσθετο πρωτόκολλο της σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για το έγκλημα στον κυβερνοχώρο (CETS αριθ. 185) ⁽⁵⁾. Το παράρτημα της σύστασης («το παράρτημα») είναι εξαιρετικά σημαντικό διότι ορίζει τις συνιστώμενες οδηγίες του Συμβουλίου προς την Επιτροπή για τη διαπραγμάτευση της συμφωνίας εξ ονόματος της ΕΕ. Η δεύτερη σύσταση αποτελεί αντικείμενο χωριστής γνωμοδότησης του ΕΕΠΔ ⁽⁶⁾. Ωστόσο, ο ΕΕΠΔ θεωρεί ότι οι διαπραγματεύσεις τόσο με τις ΗΠΑ όσο και στο Συμβούλιο της Ευρώπης είναι άρρηκτα συνδεδεμένες.
3. Η σύσταση εκδόθηκε βάσει της διαδικασίας που ορίζει το άρθρο 218 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ) σχετικά με τις συμφωνίες που συνάπτονται μεταξύ της ΕΕ και τρίτων χωρών. Με την παρούσα σύσταση, η Επιτροπή επιζητεί να λάβει έγκριση από το Συμβούλιο προκειμένου να ορίσει διαπραγματευτής εξ ονόματος της ΕΕ για την έναρξη των διαπραγματεύσεων με τις ΗΠΑ, σύμφωνα με τις οδηγίες διαπραγμάτευσης που προσαρτώνται στη σύσταση. Μετά την ολοκλήρωση των διαπραγματεύσεων, και προκειμένου να συναφθεί η συμφωνία, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο θα πρέπει να εγκρίνει το κείμενο της υπό διαπραγμάτευση συμφωνίας και, κατόπιν, το Συμβούλιο θα πρέπει να εκδώσει απόφαση για τη σύναψη της συμφωνίας. Ο ΕΕΠΔ αναμένει να κληθεί να γνωμοδοτήσει επί του κειμένου του σχεδίου της συμφωνίας σε εύθετο χρόνο, σύμφωνα με το άρθρο 42 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΕ) 2018/1725.
4. Ο ΕΕΠΔ εκφράζει την ικανοποίησή του για το ότι κλήθηκε να γνωμοδοτήσει μετά την έγκριση της σύστασης από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, καθώς και από την Επιτροπή Πολιτικών Ελευθεριών, Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Ο ΕΕΠΔ εκφράζει επίσης την ικανοποίησή του για την παραπομπή στην παρούσα γνωμοδότηση που περιλαμβάνεται στην αιτιολογική σκέψη 4 της σύστασης. Επιθυμεί να τονίσει ότι η παρούσα γνωμοδότηση ισχύει με την επιφύλαξη τυχόν πρόσθετων σχολίων που μπορεί να διατυπώσει ο ΕΕΠΔ βάσει περαιτέρω διαθέσιμων πληροφοριών σε μεταγενέστερο στάδιο.

5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

66. Ο ΕΕΠΔ κατανοεί ότι οι υπηρεσίες επιβολής του νόμου είναι ανάγκη να εξασφαλίζουν και να αποκτούν ηλεκτρονικά αποδεικτικά στοιχεία με ταχύτητα και αποτελεσματικότητα. Στηρίζει τις προσπάθειες προσδιορισμού καινοτόμων προσεγγίσεων για την απόκτηση διασυνοριακής πρόσβασης σε ηλεκτρονικά αποδεικτικά στοιχεία. Επομένως, σκοπός της παρούσας γνωμοδότησης είναι η παροχή εποικοδομητικών και αντικειμενικών συμβουλών στα θεσμικά όργανα της ΕΕ, δεδομένου ότι η Επιτροπή επιζητεί να λάβει έγκριση από το Συμβούλιο προκειμένου να διαπραγματευτεί με τις ΗΠΑ.

⁽¹⁾ Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την ευρωπαϊκή εντολή υποβολής και την ευρωπαϊκή εντολή διατήρησης ηλεκτρονικών αποδεικτικών στοιχείων σε ποινικές υποθέσεις, COM(2018) 225 final.

⁽²⁾ Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη θέσπιση εναρμονισμένων κανόνων για τον ορισμό νόμιμων εκπροσώπων με σκοπό τη συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών, COM(2018)226 final.

⁽³⁾ Το Συμβούλιο ενέκρινε τη γενική του προσέγγιση σχετικά με τον προτεινόμενο κανονισμό στις 7 Δεκεμβρίου 2018, που είναι διαθέσιμη στη διεύθυνση <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2018/12/07/regulation-on-cross-border-access-to-evidence-council-agrees-its-position/#>. Το Συμβούλιο ενέκρινε τη γενική του προσέγγιση σχετικά με την προτεινόμενη οδηγία στις 8 Μαρτίου 2018, που είναι διαθέσιμη στη διεύθυνση <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2019/03/08/e-evidence-package-council-agrees-its-position-on-rules-to-appoint-legal-representatives-for-the-gathering-of-evidence/>

⁽⁴⁾ Σύσταση για απόφαση του Συμβουλίου που εγκρίνει την έναρξη διαπραγματεύσεων με σκοπό τη σύναψη συμφωνίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής σχετικά με τη διασυνοριακή πρόσβαση σε ηλεκτρονικά αποδεικτικά στοιχεία στο πλαίσιο της δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις, COM(2019) 70 final.

⁽⁵⁾ Σύσταση για απόφαση του Συμβουλίου για την έγκριση της συμμετοχής σε διαπραγματεύσεις σχετικά με δεύτερο πρόσθετο πρωτόκολλο της σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για το έγκλημα στον κυβερνοχώρο (CETS αριθ. 185), COM(2019) 71 τελικό· σύμβαση για ενίσχυση της διεθνούς συνεργασίας στον τομέα του εγκλήματος στον κυβερνοχώρο και των ηλεκτρονικών αποδεικτικών στοιχείων, Βουδαπέστη, 23 Νοεμβρίου 2001, CETS αριθ. 185.

⁽⁶⁾ Γνωμοδότηση 3/2019 σχετικά με τη συμμετοχή στις διαπραγματεύσεις ενόψει ενός δεύτερου πρόσθετου πρωτοκόλλου της σύμβασης της Βουδαπέστης για τα εγκλήματα στον κυβερνοχώρο.

67. Ο ΕΕΠΔ συμφωνεί με τη δήλωση της Επιτροπής ότι η προβλεπόμενη συμφωνία θα πρέπει να τελεί υπό την αίρεση της θέσπισης ισχυρών μηχανισμών προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Στις οδηγίες διαπραγμάτευσης προβλέπονται ήδη ορισμένες αρχές για την προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και εγγυήσεις. Καταρχάς συστήνει να συμπεριληφθεί το άρθρο 16 ΣΛΕΕ ως μία από τις ουσιαστικές νομικές βάσεις στο προοίμιο της απόφασης του Συμβουλίου. Εκφράζει την ικανοποίησή του για το ότι η συμφωνία-πλαίσιο, την οποία υποστήριξε ενεργά, θα πρέπει να εφαρμόζεται στη μελλοντική συμφωνία διά παραπομπής. Στη γνωμοδότησή του 1/2016 σχετικά με τη συμφωνία-πλαίσιο, ο ΕΕΠΔ συνέστησε ουσιαστικές βελτιώσεις και την ενίσχυση ορισμένων εγγυήσεων, οπότε συστήνει να συμπεριληφθούν αυτές οι εγγυήσεις στις οδηγίες διαπραγμάτευσης.
68. Δεδομένων των επιπτώσεων της προβλεπόμενης συμφωνίας στα θεμελιώδη δικαιώματα, ο ΕΕΠΔ θεωρεί επίσης ότι θα πρέπει να συμπεριληφθούν και άλλες εγγυήσεις, πέραν των ήδη προβλεπόμενων, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι η τελική συμφωνία θα πληροί την προϋπόθεση της αναλογικότητας. Ειδικότερα, συστήνει να συμμετέχουν στη διαδικασία συγκέντρωσης ηλεκτρονικών αποδεικτικών στοιχείων, το συντομότερο δυνατόν, δικαστικές αρχές οριζόμενες από τον αντισυμβαλλόμενο στη συμφωνία, προκειμένου να μπορούν να ελέγξουν κατά πόσον οι εντολές συνάδουν με τα θεμελιώδη δικαιώματα και να διατυπώσουν λόγους άρνησης.
69. Πέραν των γενικών αυτών συστάσεων, οι συστάσεις και τα σχόλια του ΕΕΠΔ στην παρούσα γνωμοδότηση συνδέονται με τις ακόλουθες ειδικές πτυχές των προβλεπόμενων συμφωνιών που πρόκειται να αποτελέσουν αντικείμενο διαπραγμάτευσης με τις ΗΠΑ στο πλαίσιο των οδηγιών διαπραγμάτευσης:
- τον υποχρεωτικό χαρακτήρα της συμφωνίας·
  - τις περαιτέρω διαβιβάσεις από τις αρμόδιες αρχές των ΗΠΑ·
  - τα δικαιώματα των υποκειμένων των δεδομένων στις ΗΠΑ, ιδίως δε το δικαίωμα πληροφόρησης και το δικαίωμα πρόσβασης·
  - τον έλεγχο από ανεξάρτητη αρχή στις ΗΠΑ·
  - τη δυνατότητα άσκησης δικαστικής και διοικητικής προσφυγής στις ΗΠΑ·
  - τις κατηγορίες των οικείων υποκειμένων των δεδομένων·
  - τον ορισμό και τα είδη των δεδομένων που καλύπτει η προβλεπόμενη συμφωνία·
  - τα ποινικά αδικήματα που καλύπτει η προβλεπόμενη συμφωνία·
  - τις ειδικές εγγυήσεις για το κατάλληλο επίπεδο ασφάλειας των διαβιβαζόμενων δεδομένων·
  - το είδος των αρχών που δύνανται να εκδίδουν εντολές για ηλεκτρονικά αποδεικτικά στοιχεία·
  - τη δυνατότητα εναντίωσης βάσει συγκεκριμένων λόγων για παρόχους υπηρεσιών στους οποίους έχει επιδοθεί εντολή για ηλεκτρονικά αποδεικτικά στοιχεία.
70. Τέλος, ο ΕΕΠΔ παραμένει στη διάθεση της Επιτροπής, του Συμβουλίου και του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου για την παροχή συμβουλών σε μεταγενέστερα στάδια της παρούσας διαδικασίας. Τα σχόλια της παρούσας γνωμοδότησης ισχύουν με την επιφύλαξη τυχόν πρόσθετων σχολίων που μπορεί να διατυπώσει ο ΕΕΠΔ σχετικά με πρόσθετα ζητήματα που μπορεί να ανακύψουν και τα οποία θα διευθετηθούν τότε αφότου καταστούν διαθέσιμες πρόσθετες πληροφορίες. Ο ΕΕΠΔ αναμένει να κληθεί να γνωμοδοτήσει επί του κειμένου του σχεδίου της συμφωνίας πριν από την οριστικοποίησή του.

Βρυξέλλες, 2 Απριλίου 2019.

Giovanni BUTTARELLI

Ευρωπαίος Επόπτης Προστασίας Δεδομένων